

Beogradska defektološka škola –
Belgrade School of Special Education
and Rehabilitation
Vol. 21, No. 3 (2015), str. 9-19

UDK 376.1-056.26/.36
316.614-056.26/.36
81'23-056.26/.36
Originalni naučni rad – Empirical studies
Primljen – Received: 24.11.2015.
Prihvaćen – Accepted: 17.12.2015.

Sposobnost održavanja teme i adekvatnog preuzimanja reči kod odraslih osoba sa intelektualnom ometenošću¹

Mirjana ĐORĐEVIĆ², Nenad GLUMBIĆ, Branislav BROJČIN
Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Konverzacija je strukturisana aktivnost u kojoj učesnici poštuju određene norme. U okviru Teorije kognitivne pragmatike, u sferi konverzacije ističu se dve ključne oblasti, jedna se odnosi na sposobnost održavanja teme razgovora, a druga na veštinu preuzimanja reči od sagovornika, kao i davanja reči sagovorniku.

Cilj ovog rada je utvrđivanje sposobnosti održavanja teme i adekvatnog preuzimanja reči kod odraslih osoba sa intelektualnom ometenošću (IO), u odnosu na nivo IO, pol i tip stanovanja.

Uzorak istraživanja obuhvaćeno je ukupno 60 osoba, oba pola, starosti između 20 i 55 godina (AS=32,95, SD=8,83), koje stanuju u porodičnom domu ili u instituciji. Uzorak je podeljen na dva poduzorka u odnosu na nivo IO – grupu ispitanika sa lakom IO (N=25) i grupu ispitanika sa umerenom IO (N=35).

Za procenu konverzionih sposobnosti korišćena je Konverzionna skala iz Baterije za procenu komunikacije (The Assessment Battery for Communication – AbaCo; Sacco et al., 2008).

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da se ispitanici sa lakom ne razlikuju od ispitanika sa umerenom IO na ispitivanim varijablama, odnosno da nivo IO ne utiče na sposobnost održavanja teme razgovora i adekvatnog preuzimanja reči.

1 Članak predstavlja rezultat istraživanja na projektu „Socijalna participacija osoba sa intelektualnom ometenošću“ (ev. br. 179 017), koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

2 Mirjana Đorđević, mira.djordjevic81@gmail.com

U poduzorku ispitanika sa lakom IO muškarci su postizali značajno bolje rezultate na Supskali održavanje teme ($U=35,50$; $z=-2,462$; $p<0,05$), kao i na Konverzacijskoj skali u celini ($U=35,50$; $z=-2,462$; $p<0,05$). Ispitanici koji žive u porodičnom domu i u instituciji ostvaruju slična postignuća na konverzacijom zadacima.

Ključne reči: održavanje teme, smenjivanje redosleda, sniženo intelektualno funkcionisanje

Uvod

Termin konverzacija se može izjednačiti sa pojmom razgovora, s tim što pojedini autori ukazuju na to da ne možemo govoriti o potpunoj sinonimnosti, jer je konverzacija nešto širi i opštiji pojam, prvenstveno zbog toga što razgovor najčešće podrazumeva usmenu razmenu, dok se pod konverzacijom podrazumeva i pismena i usmena razmena poruka (Panić, 2012). Kristal (Kristal, 1995) definiše konverzaciju kao strukturisanu aktivnost u kojoj učesnici poštuju određene norme, prolazeći kroz tri osnovna dela – početak (otvaranje, započinjanje konverzacije), sredinu (središnji deo) i završni segment.

U okviru Teorije kognitivne pragmatike, u sferi konverzacije ističu se dve ključne oblasti, pri čemu se jedna odnosi na temu (sposobnost održavanja započete teme u konverzaciji, mogućnost uvođenja nove teme, kao i smenjivanje tema tokom dvosmerne komunikacije), a druga na veštinu preuzimanja reči od sagovornika, kao i davanja reči sagovorniku (Bara, 2011).

Kristal (Kristal, 1995) smatra da bi tema, to jest predmet konverzacije, trebalo da odgovara svim učesnicima, i da se sve teme generalno mogu podeliti na one „bezbedne“ ili „hladne“ koje ne ugrožavaju učesnike, i sa druge strane na „vruće“, to jest teme koje se odnose na neke privatne karakteristike, kao što su verska i politička pripadnost, informacije o zaradi, zdravlju i slično. Prikladnost neke teme je u tesnoj vezi sa kulturološkim karakteristikama, pa će stoga odabir „bezbedne“ teme umnogome zavistiti i od kulturoloških specifičnosti društva u kom se razgovor vodi.

Smenjivanje redosleda izlaganja u konverzaciji predstavlja pragmatiko-kognitivni i dinamički koncept koji se smatra suštinskim faktorom uspešnih interaktivnih relacija (Schegloff, 2007, prema Bekuš, Gravano, & Hirschberg, 2011). Kristal (Kristal, 1995) govori o postojanju označitelja, to jest signala koji se koriste, kako za preuzimanje reči, tako i za završetak

izlaganja. Preuzimanje reči u konverzaciji se smatra univerzalnom karakteristikom koja je u maloj meri podložna uticaju kulturoloških razlika (Stivers et al., 2009). Za koncept preuzimanja reči važne su dve informacije – ko je osoba koja je sledeća na redu za pričanje, kao i kada je njen red za iznošenje poruke.

Holms (Holmes, 2003), istražujući specifičnosti kratkih razgovora kod osoba sa intelektualnom ometenošću (u daljem tekstu IO), dolazi do zaključaka da ove osobe obično nisu svesne društvenih funkcija tih kratkih razgovora, kao i da imaju poteškoće u uočavanju pravila u vezi sa ovim razgovorima, kao npr. kada su ovi razgovori očekivani, a kada su nepotrebni. Takođe, analizom razgovora uočeno je da ove osobe pokazuju visok stepen bukvalnog tumačenja iskaza, poteškoće u razumevanju šala, neadekvatne reakcije na dosetke ostalih sagovornika, kao i da ispoljavaju znake socijalnog neiskustva. Isti autor ističe da osobe sa IO mogu imati značajne poteškoće u vođenju kratkih razgovora, kao i da upravo te poteškoće mogu otežavati socijalne interakcije, kao i socijalnu integraciju (Holmes & Fillary, 2000).

Teorijskom elaboracijom istraživačkih radova iz literature, Jovanović-Simić i Slavnić (Jovanović-Simić & Slavnić, 2009), zaključuju da osobe sa IO u pogledu konverzionih sposobnosti razvijaju sposobnost dvosmerne i naizmenične komunikacije, ali da ispoljavaju poteškoće u vođenju usmerenih razgovora u kojima se od njih traži postavljanje dodatnih pitanja, kao i traženje objašnjenja. Slične navode daju i Gligorović i Buha (Gligorović & Buha, 2012), ukazujući na to da osobe sa IO uglavnom ovladavaju svakodnevnim komunikativnim veštinama na bazičnom nivou, ali da sa usložnjavanjem zahteva, kao i samih situacija, ove osobe pokazuju izražena ograničenja.

Brojčin (Бројчин, 2007), ističe da ispitanici sa lakom IO u najvećem broju slučajeva uspešno ovladavaju veštinom skladnog preuzimanja reči u konverzaciji, dok se u pogledu kvaliteta opsega elaboriranja teme uočavaju odstupanja kod 40,83% ispitanika, a koja se ogledaju u opširnosti, nerelevantnosti ili suženom opsegu odgovora.

Cilj

Cilj ovog rada je utvrđivanje sposobnosti održavanja teme i adekvatnog preuzimanja reči kod odraslih osoba sa IO, u odnosu na nivo IO, pol i tip stanovanja.

Metod

Uzorak

Uzorkom istraživanja obuhvaćeno je ukupno 60 osoba, oba pola ($N_m=30$; $N_z=30$), starosti između 20 i 55 godina ($AS=32,95$, $SD=8,83$), koje stanuju u porodičnom domu ($N=30$) ili instituciji ($N=30$). Uzorak je podeljen na dva poduzorka u odnosu na nivo IO – grupu ispitanika sa lakom IO ($N=25$) i grupu ispitanika sa umerenom IO ($N=35$).

U odnosu na polnu distribuciju, poduzorcima su bili ujednačeni ($t(58)=1,306$, $p=0,660$). Takođe, T-testom nezavisnih uzoraka poredene su obe grupe ispitanika i prema starosnoj dobi, pri čemu nisu dobijene statistički značajne razlike ($t(58)=1,274$, $p=0,862$), kao i prema tipu stanovanja, gde je takođe dobijeno da se poduzorcima statistički značajno ne razlikuju ($t(58)=2,432$, $p=0,412$).

Isključujući kriterijumi za formiranje obe grupe su bili: teško oštećenje sluha i vida, dvojezičnost, povrede mozga i prisustvo psihijatrijske dijagnoze.

Materijal

Za procenu konverzionih sposobnosti korišćena je Konverzaciona skala iz Baterije za procenu komunikacije (*The Assessment Battery for Communication* – AbaCo; Sacco et al., 2008) koja predstavlja klinički instrument za evaluaciju pragmatičkih sposobnosti. AbaCo je u celini preveden sa italijanskog na srpski jezik korišćenjem metode tzv. „duplog slepog prevoda“.

U okviru Konverzacione skale procenjuje se sposobnost ispitanika da održi konverzaciju, da prati temu, da preuzme i daje reč u konverzaciji. U okviru ove skale razlikuju se dve dimenzije:

A) Tema razgovora – 1. održavanje teme (ispitanik dobija jedan poen ako uspeva da održi predloženu temu, da održava nit razgovora), 2. uvodjenje teme (ispitanik dobija jedan poen ako širi razgovor, uvodeći novu temu), 3. smena tema (ispitanik dobija jedan poen ako uspe da prati teme razgovora bez perseveracija).

B) Preuzimanje reči – 1. preuzimanje reči (ispitanik dobija jedan poen ukoliko u mirnoj pauzi preuzima reč, bez nadjačavanja sagovornika i pričanja uglas sa ispitivačem), 2. sagovornik preuzima reč (ispitanik dobija jedan poen ukoliko dopušta sagovorniku da i on ima svoje vreme za izlaganje),

3. održavanje veze sa sadržajem koji je izgovorio ispitivač (ispitanik dobija jedan poen ukoliko se nadovezuje na izgovoreni sadržaj, ubacujući vezne sintagme i reči, npr. „nasuprot Vašem mišljenju, ja...“.

Konverzacionsku skalu čini osam ajtema. Ispitivač uključuje ispitanika u razgovor na četiri različite, jednostavne teme u trajanju od pet do šest minuta i prati njegove konverzacijske veštine. U odnosu na pomenute dve dimenzije izvršena je i podela Konverzacijske skale na dve podskale – Supskalu održavanja teme razgovora i Supskalu preuzimanja reči. Prema rezultatima našeg istraživanja, Krombahov alfa koeficijent za Konverzacionsku skalu iznosi 0,79.

Analiza podataka

Deskriptivna analiza podataka uključila je izračunavanje srednje vrednosti (AS) i standardne devijacije (SD), dok je za potrebe utvrđivanja postojanja razlika između grupa korišćen T-test nezavisnih uzoraka i Man Vitnjev U test.

Rezultati

U Tabeli 1 dat je prikaz postignuća obe grupe ispitanika na primenjenim supskalama i Konverzacijskoj skali u celini. Na osnovu srednjih vrednosti uočavamo da na zadacima održavanja teme, kao i na ukupnom skor Konverzacijske skale ispitanici sa lakom IO ostvaruju blagu prednost.

Tabela 1. *Postignuća ispitanika na supskalama Konverzacijske skale*

Supskale	Poduzorak	N	Min	Max	AS	SD
Supskala održavanja teme razgovora	Ispitanici sa lakom IO	25	6	12	9,36	1,98
	Ispitanici sa umerenom IO	35	4	12	8,86	1,77
Supskala preuzimanja reči	Ispitanici sa lakom IO	25	12	12	12,00	0,00
	Ispitanici sa umerenom IO	35	12	12	12,00	0,00
Konverzacijska skala – ukupan skor	Ispitanici sa lakom IO	25	18	24	21,36	1,98
	Ispitanici sa umerenom IO	35	16	24	20,86	1,77

N=broj ispitanika; Min=minimalna vrednost postignuća; Max=maksimalna vrednost postignuća; AS=aritmetička sredina; SD=standardna devijacija

Primenom Man Vitnjevog U testa dobijeni su rezultati koji pokazuju da nema statistički značajnih razlika između ispitanika sa lakom i ispitanika sa umerenom IO na Supskali održavanja teme ($U=390,00$; $z=-0,822$;

$p > 0,05$), Supskali preuzimanja reči ($U=437,50$; $z=-0,000$; $p > 0,05$), kao ni Konverzacijskoj skali u celini ($U=390,00$; $z=-0,822$; $p > 0,05$).

Unutar poduzorka ispitanika sa umerenom IO nisu pronađene statistički značajne razlike između ispitanika muškog i ženskog pola u pogledu sposobnosti održavanja teme i preuzimanja reči, dok su u poduzorku ispitanika sa lakom IO muškarci postizali značajno bolje rezultate na Supskali održavanje teme ($U=35,50$; $z=-2,462$; $p < 0,05$), kao i na Konverzacijskoj skali u celini ($U=35,50$; $z=-2,462$; $p < 0,05$).

Kada je u pitanju tip stanovanja, značajne razlike u konverzionim sposobnostima unutar poduzoraka nisu pronađene. Ispitanici koji žive u porodičnom domu i u instituciji ostvaruju slična postignuća na konverzionim zadacima.

Diskusija

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da se ispitanici sa lakom ne razlikuju od ispitanika sa umerenom IO na ispitivanim varijablama, odnosno da nivo IO ne utiče na sposobnosti održavanja teme i preuzimanja reči. Razloge ovakve pojave možemo tražiti u socijalnoj uslovljenosti ovih sposobnosti. Konverzacione veštine se usvajaju u ranom detinjstvu i one su u vezi sa društvenim okruženjem, usvajaju se i zavise od podsticajnosti sredine i prilika za učenje (Hatton, 1998). Imajući u vidu da su u uzorku ovog istraživanja bili zastupljeni ispitanici koji žive u porodičnom domu, kao i ispitanici iz institucionalnog smeštaja, a da između njih nisu dobijene značajne razlike u pogledu sposobnosti održavanja teme i preuzimanja reči, možemo pretpostaviti da oba okruženja obezbeđuju relativno ujednačen nivo podsticaja i prilika za učenje kada je u pitanju ispitivani oblik konverzacijskih sposobnosti. Ovakav nalaz možemo potvrditi i rezultatima istraživanja kojim se pokazalo da ukoliko osobe iz opšte populacije u razgovoru podstiču osobe sa IO, pomažu im i olakšavaju razgovor postavljanjem dodatnih pitanja, kao i proširivanjem njihovih iskaza, ove osobe će biti uspešnije u elaboriranju tema (Mirenda, 1984, prema Бројчин, 2007). Možemo pretpostaviti da osoblje u institucijama, kao i osobe iz mikro okruženja ispitanika sa IO koje žive u porodičnom domu podjednako koriste facilitatorski stil konverzacione. Međutim, u literaturi postoje i navodi koji upućuju na to da postoje razlike između ispitanika koji žive u institucionalnom smeštaju i onih u porodičnom domu u pogledu elaboracije teme, odnosno da ispitanici iz porodičnog

doma produkuju više iskaza koji su u vezi sa započetom temom (Brinton & Fujiki, 1993, prema Бројчин, 2007).

Analizom dobijenih rezultata možemo primetiti da unutar Supskale preuzimanja reči svi ispitanici sa IO, nezavisno od nivoa IO postižu maksimalne rezultate. Ovakvi nalazi nisu neobični, imajući u vidu rezultate Brojčinovog istraživanja (Бројчин, 2007), u kom je dobijeno da preko 90% ispitanika iz uzorka ovladava sposobnošću preuzimanja uloge govornika i sagovornika tokom konverzacije. Takođe, rezultati drugih istraživanja pokazuju da su odrasle osobe sa IO prilično uspešne u savladavanju strategija za preuzimanje reči u konverzaciji (Abbeduto & Rosenberg, 1980; Brewer & Yearley, 1989; Price-Williams & Sabsay, 1979; Yearley & Brewer, 1989, sve prema Hatton, 1998) i da se to može smatrati jačom stranom njihovog komunikaciono-pragmatskog profila sposobnosti. Brojčin (Bedrosian, Wanska, Sykes, Smith & Dalton, 1988, prema Бројчин, 2007), pozivajući se na navode iz literatre, ukazuje da se veštine preuzimanja reči u konverzacionom procesu u opštoj populaciji očekuju dosta rano, otprilike oko treće godine detetovog života, i da ispitanici obuhvaćeni njegovim uzorkom zadovoljavaju zahteve i u pogledu hronološkog, kao i u pogledu mentalnog uzrasta za skladno obavljanje tog zadatka. Slično objašnjenje možemo navesti i za rezultate našeg istraživanja. Takođe, razloge ovakvih rezultata osoba sa IO u pogledu sposobnosti adekvatnog preuzimanja reči u konverzaciji možemo tražiti i u sadržaju samih zadataka i načina procene ove sposobnosti. Naime, procena je vršena kroz dvosmeran razgovor procenjivača i ispitanika, a ne u neformalnoj interakciji između ovih ispitanika i njihovih prijatelja i poznanika. Na osnovu toga, možemo pretpostaviti da je način na koji preuzimaju reč i daju priliku drugome da govori kontekstualno uslovljeno i naučeno ponašanje u kontaktu sa terapeutima i drugim osobljem. Postoji mogućnost da bi se možda dobili drugačiji rezultati ukoliko bi se procenjivalo spontano konverzaciono ponašanje odraslih osoba sa IO u interakciji sa poznanicima i prijateljima.

Sa druge strane, kada je u pitanju Supskala održavanja teme razgovora, uočavamo da obe grupe ispitanika postižu nešto niže rezultate nego u zadacima preuzimanja reči. Slabije sposobnosti u pogledu održavanja teme razgovora mogu se objasniti karakteristikama sniženog intelektualnog funkcionisanja, kako su naveli Klark i saradnici (Clarke, Lhussier, Minto, Gibb, & Perini, 2005). Pomenuti autori ukazuju na to da je sposobnost razgovora na zadatu temu, kao i sposobnost uvođenja novih tema i njihovog smenjivanja u velikoj meri određena niskim samopoštovanjem osoba sa IO, njihovom

anksioznošću, nedovoljno razvijenim jezičkim veštinama, teškoćama razumevanja apstraktnih tema, ograničenim sposobnostima generalizacije ranijih konverzacionih iskustava, kao i problemima u razumevanju koncepta vremena, pa samim tim poteškoćama uvremenjavanja priče koju žele da podele sa sagovornikom. Takođe, pojedini autori ukazuju na to da osobe sa IO mogu ispoljiti poteškoće pri odabiru teme, odnosno uvođenju nove teme, jer otežano detektuju prikladnost teme, ali da ulažu veliki trud da održe započetu temu, pri čemu ne doprinose mnogo njenom nadograđivanju (Bedrosian, 1988, prema Бројчин, 2007).

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da su ispitanici muškog pola sa lakom IO uspešnji u zadacima održavanja teme razgovora, kao i na Konverzacijskoj skali u celini od žena sa lakom IO. Istraživanja u opštoj populaciji pokazuju da se osobe ženskog pola više od muškaraca trude da zadrže pažnju sagovornika (Fischman, 1983, prema Savić, 1995), da ulažu više napora da podrže temu koju je sagovornik započeo (Fischman, 1978, prema Savić, 1995), da češće daju i primaju komplimente (Manes, 1983, prema Savić, 1995), kao i da se više izvinjavaju, ali i da pri računanju frekvencija prekidanja sagovornika osobe ženskog pola ostvaruju viša postignuća (Savić, 1995). Sa druge strane, navodi se da su osobe muškog pola dominantnije kada je u pitanju broj uvođenja novih tema (Savić, 1995). Razloge polnih razlika u konverzaciji autori traže u uticaju odraslih osoba na konverzacione sposobnosti dece u ranom detinjstvu, drugačijoj socijalizaciji dečaka i devojčica, kulturološkim karakteristikama, kao i položajem muškaraca i žena u društvu (Savić, 1995). Takođe, autori navode da se u opštoj populaciji uočavaju polne razlike i pri odabiru tema u konverzaciji, pa tako muškarcima češće i više govore o sportskim i slobodnim aktivnostima, novcu, poslu, obavezama, dok su žene sklonije razgovorima o drugim osobama, kao i relacijama koje postoje između osoba (Bischoping, 1993). Međutim, Бројчин (Бројчин, 2007) na uzorku od 120 učenika sa lakom IO ne dobija statistički značajne korelacije između pola ispitanika i vremenske elaboracije teme. Dobijene razlike u našem istraživanju treba tumačiti sa oprezom, s obzirom na broj ispitanika koji su obuhvaćeni istraživanjem. Imajući u vidu rezultate istraživanja iz opšte populacije na odraslim osobama, možemo pretpostaviti da su ponuđene teme u našem istraživanju (razgovor o slobodnim i sportskim aktivnostima, mestu stanovanja, televizijskom programu i slično) više odgovarale osobama muškog pola sa lakom IO i da su usled toga ove osobe bile veštije u održavanju ponuđene teme, proširivanju iste, kao i u praćenju nove teme. Sa druge strane, moguće je da izostanak razlika u poduzorku

ispitanika sa umerenom IO možemo tražiti u sniženoj sposobnosti razumevanja govora, kao i slabijoj govornoj produkciji koja karakteriše ovaj nivo ometenosti.

Zaključak

Dobijeni rezultati pokazuju da se odrasle osobe sa lakom i umerenom IO ne razlikuju u pogledu sposobnosti održavanja teme i preuzimanja reči, kao i da postižu maksimalne rezultate u oblasti preuzimanja reči u konverzacionom lancu. Polne razlike u oblasti konverzacije su potvrđene samo kod ispitanika sa lakom IO, dok se tip stanovanja nije pokazao kao varijabla od značaja za procenjivane konverzacione veštine odraslih osoba sa IO.

Ograničenja ovog istraživanja se ogledaju u nedovoljno velikom uzorku, kao i primeni jednog instrumenta za procenu sposobnosti održavanja teme i preuzimanja reči.

Literatura

- Bara, B. (2011). Cognitive pragmatics: The mental processes of communication. *Intercultural Pragmatics*, 8(3), 443-485.
- Beñuš, Š., Gravano, A., & Hirschberg, J. (2011). Pragmatic aspects of temporal accommodation in turn-taking. *Journal of Pragmatics*, 43(12), 3001-3027.
- Bischooping, K. (1993). Gender differences in conversation topics, 1922–1990. *Sex roles*, 28(1-2), 1-18.
- Бројчин, Б. (2007). *Прагматска компетенција деце са лаким менталном ретардацијом*. Докторска дисертација. Београд: Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију.
- Clarke, C. L., Lhussier, M., Minto, C., Gibb, C. E., & Perini, T. (2005). Paradoxes, locations and the need for social coherence: a qualitative study of living with a learning difficulties, *Disability & Society*, 20(4), 405-419.
- Gligorović, M., & Buha, N. (2012). Kognitivne sposobnosti osoba sa intelektualnom ometenošću. U M. Gligorović & S. Kaljača (Ur.), *Kognitivne i adaptivne sposobnosti dece sa lakom intelektualnom ometenošću* (str.

- 67-91). Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
- Hatton, C. (1998). Pragmatic language skills in people with intellectual disabilities: A review. *Journal of Intellectual and Developmental Disability*, 23(1), 79-100.
- Holmes, J. (2003). Small talk at work: Potential problems for workers with an intellectual disability. *Research on Language and Social Interaction*, 36(1), 65-84.
- Holmes, J., & Fillary, R. (2000). Handling small talk at work: Challenges for workers with intellectual disabilities. *International Journal of Disability, Development and Education*, 47(3), 273-291.
- Jovanović-Simić, N., & Slavnić, S. (2009). *Atipičan jezički razvoj*. Beograd: Društvo defektologa Srbije & Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
- Kristal, D. (1995). *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.
- Panić, N. (2012). *Prozodijski markeri citiranog govora u razgovornom jeziku*. Doktorska disertacija. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Filološki fakultet.
- Sacco, K., Angeleri, R., Bosco, F. M., Colle, L., Mate, D., & Bara, B. G. (2008). Assessment Battery for Communication – ABaCo: A new instrument for the evaluation of pragmatic abilities. *Journal of Cognitive Science*, 9(2), 111-157.
- Savić, S. (1995). Jezik i pol (I). Istraživanja u svetu, *Ženske studije*, 150-169.
- Stivers, T., Enfield, N. J., Brown, P., Englert, C., Hayashi, M., Heinemann, T., ... & Levinson, S. C. (2009). Universals and cultural variation in turn-taking in conversation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(26), 10587-10592.

THE ABILITY TO MAINTAIN CONVERSATION SUBJECT AND ADEQUATE WORD ACQUISITION IN ADULTS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES

Mirjana Dorđević, Nenad Glumbić, Branislav Brojčin
University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia

Abstract

Conversation is a structured activity in which participants meet certain standards. Within the framework of cognitive pragmatics, in the area of conversation the two key areas stand out: one refers to the ability to maintain topics of conversation, and the second on the skills of acquiring words from the interlocutor, as well as giving words to the interlocutor.

The aim of this study is to determine the ability of maintaining the conversation subject and acquiring appropriate words in adults with intellectual disability (ID), in relation to the level of ID, gender and type of housing.

The sample included a total of 60 persons, of both sexes, aged between 20 and 55 years ($M=32.95$, $SD=8.83$), residing in the family home or in an institution. The sample was divided into two subsamples in relation to the level ID – group of patients with mild ID ($N=25$) and group of patients with moderate ID ($N=35$).

To assess conversational ability we used Conversational Scale from the *Assessment Battery for Communication – AbaCO*; Sacco et al., 2008).

The results of our research show that subjects with mild are no different from the patients with moderate IT on the studied variables, that is, that level of IO does not affect the ability of maintaining topics of conversation and adequate words acquisition.

In the subsample of respondents with mild IO men achieved significantly better results on the Subscales of maintaining topics ($U=35.50$; $z=-2,462$; $p<0.05$), as well as on Conversational scale in whole ($U=35.50$; $z=-2,462$; $p<0.05$). Respondents living in the family home and in the institution achieved similar results in conversational tasks.

Keywords: maintaining conversational subject, changing the order, low intellectual functioning